

Monimuotoisuutta tukevat alueet

OECM, Other effective area-based conservation measures

Ilona Aalto, suunnittelija

OECM-hankkeen projektipäällikkö

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Tausta

- OECM (Other Effective Area-based Conservation Measures), tarkoittaa muita kuin varsinaisia luonnonsuojelualueita, joiden käytössä turvataan tehokkaasti ja pitkäjänteisesti kyseisellä alueella esiintyvät luontoarvot.
- OECM-alueiksi nimettyjä alueita kutsutaan Suomessa monimuotoisuutta tukeviksi alueiksi.
- OECM tunnistettiin tärkeäksi osaksi luonnon monimuotoisuuden suojelua YK:n biodiversiteettisopimuksen osapuolikokouksessa vuonna 2018
- Kansallinen OECM-työryhmä on selvittänyt OECM-käsitteen soveltamista ja alueita Suomessa → työryhmän raportti
- Monimuotoisuutta tukevien alueiden osoittaminen on osa EU:n biodiversiteettistrategian kansallisten sitoumusten toimeenpanoa 30 % suojelutavoitteiden kohdentamisessa vuoteen 2030 mennessä.

**Suojelualueverkostoa
tukevat luonnon
monimuotoisuutta
turvaavat alueet Suomessa**

OECM-työryhmän ehdotus

Ympäristöministeriön julkaisu
2022:16

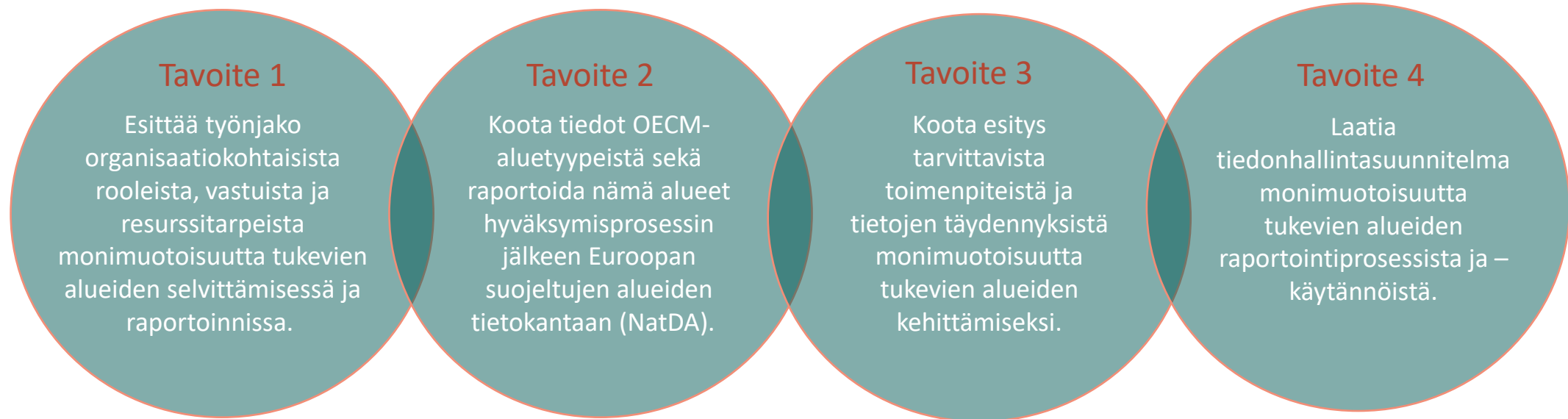

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet

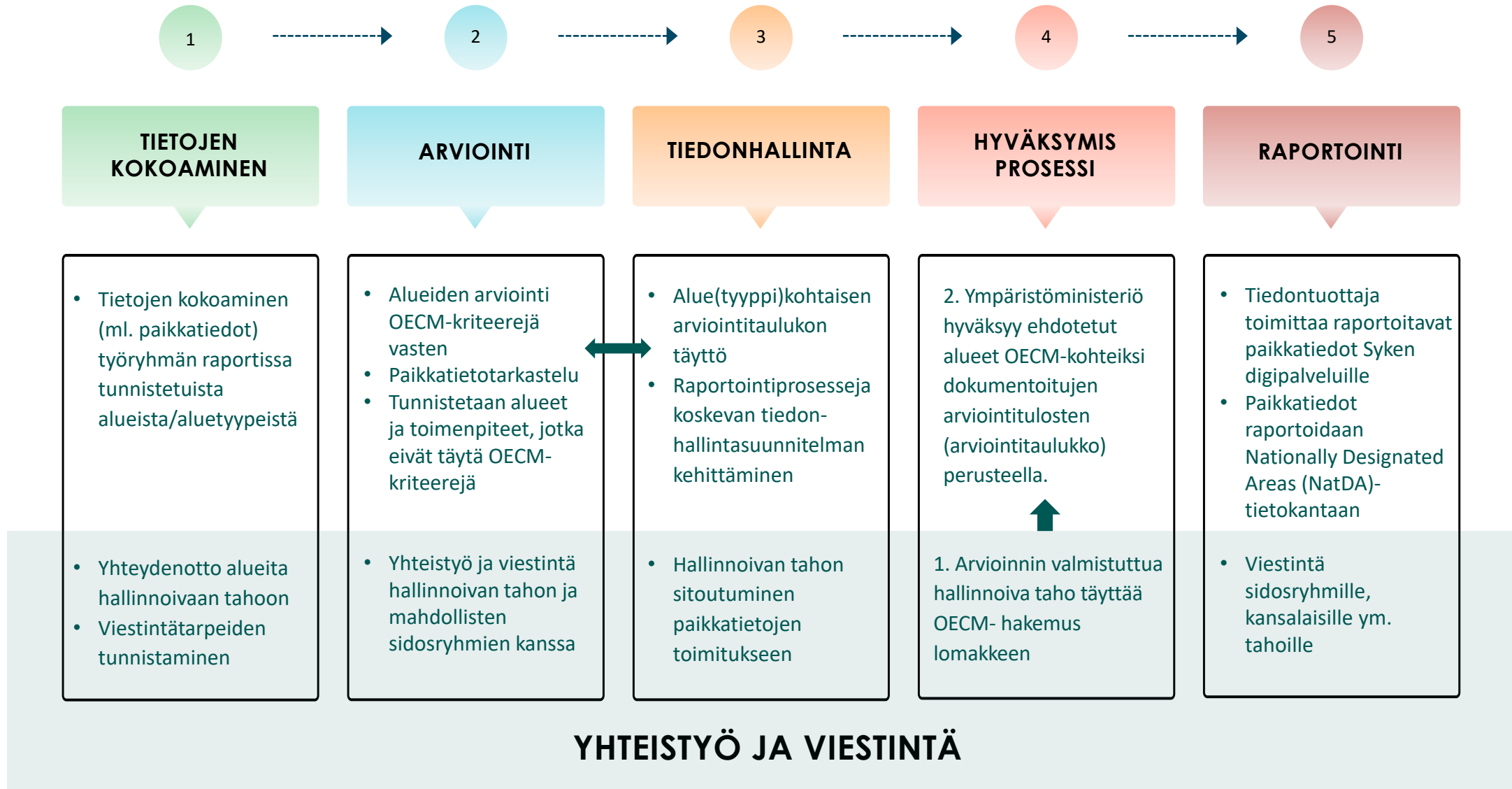
OECM – aineistojen tarkastelu ja raportoinnin kehittäminen osana EU:n BD strategian sitoumusten toimeenpanoa

Syken ja Luken yhteishanke 2023 – 2025

- Syken ja Luken yhteinen OECM-hanke jatkaa työryhmän raportissa tunnistettujen alueiden arviointia ja niihin liittyvän tiedonhallinnan kehittämistä siten, että kriteerit täyttävät alueet voidaan esittää ja raportoida Suomen monimuotoisuutta tukevin alueina.
- Hankkeen nettisivut: [Suomen ympäristökeskus > Monimuotoisuutta tukevat alueet \(OECM\) \(syke.fi\)](https://www.syke.fi/monimuotoisuus)

Monimuotoisuutta tukevien alueiden arviointi- ja raportointiprosessi

Monimuotoisuutta tukevan alueen kriteerit

A: Aluetta ei tällä hetkellä tunnusteta suojelualueeksi
[IUCN:n määritelmän mukaan].

B: Maantieteellisesti rajattua aluetta hallitaan ja hoidetaan
[sitien, että]

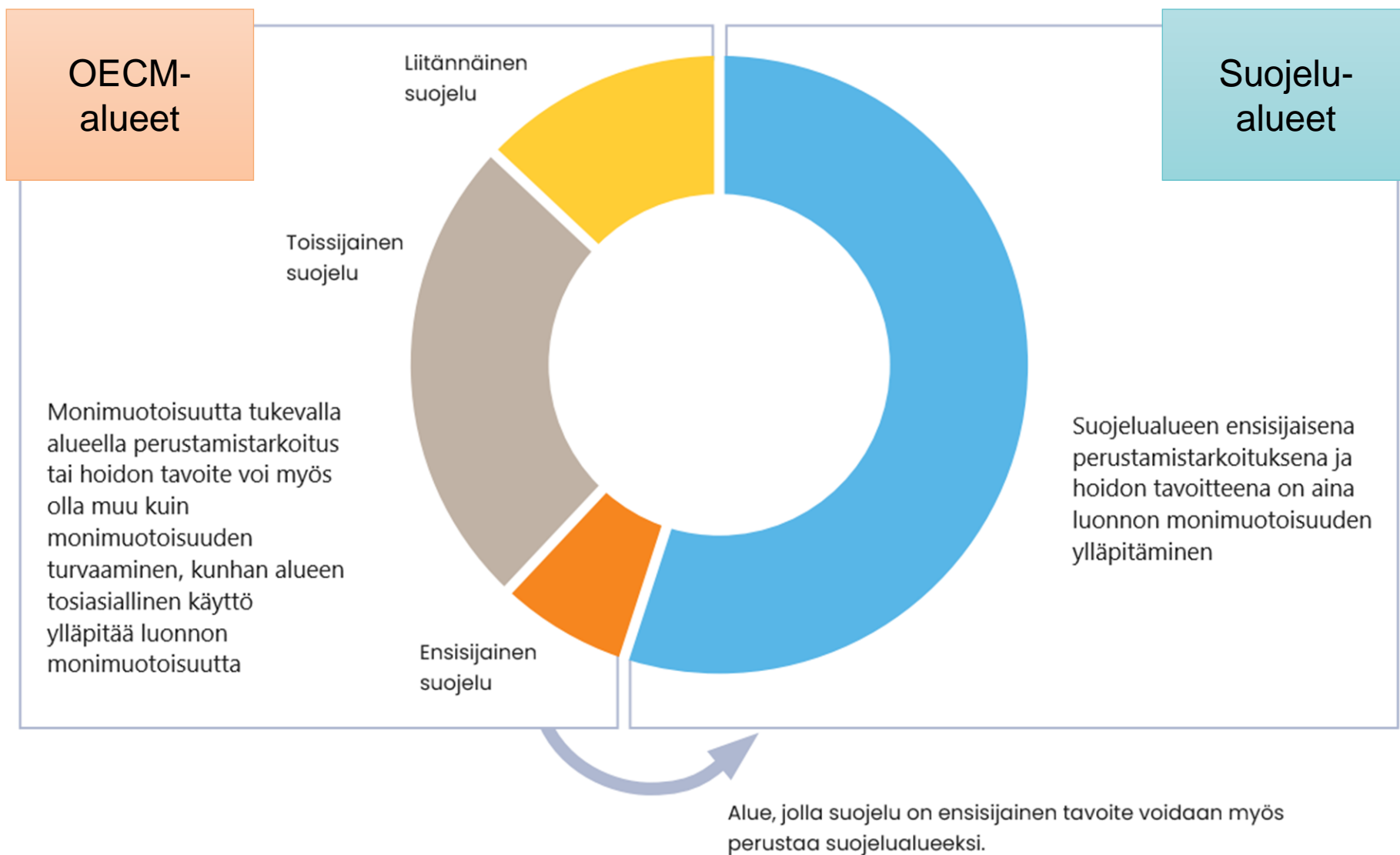
C: Saavutetaan tehokkaalla tavalla myönteisiä ja pitkäkestoisia vaikutuksia alueella esiintyvän luonnon monimuotoisuuden suojelussa.

D: Turvataan [tarpeen mukaan, luonnon monimuotoisuuteen liittyviä] **ekosysteemitointoja ja -palveluita sekä kulttuurisia, henkisiä, sosioekonomisia ja muita paikallisesti merkityksellisiä arvoja**

”OECM-kohteen tulee olla selkeästi rajattu ja kohteen erityisten luontoarvojen olla tunnistettuja.”

”Suojelutoimien tulee olla myös suojelutavoitteeseen nähden riittävän pitkäjänteisiä... Ainakin sopimusmenettelyjen tarkoitus (”intent”) tulisi lähtökohtaisesti olla jatkuvaluonteinen.”

”Joissakin tapauksissa OECM-kohteeksi voidaan katsoa sellainenkin alue, jolla luonnonsuojelullista tavoitetta ei suoranaisesti ole, mutta käyttö tosiasiallisesti ylläpitää alueen keskeisiä luonnon arvoja.”

OECEM – miksi?

- OECEM-statuksen avulla voidaan tunnustaa suojelutoimien merkitys alueilla, joilla virallinen suojelustatus puuttuu
 - OECEM-statuksen myöntäminen tekee alueella tehdyn monimuotoisuustyön näkyväksi!
- OECEM voi kannustaa kehittämään joitain olemassa olevia alueellisia suojelutoimia niin, että monimuotoisuutta tukevan alueen kriteerit täyttyvät → suojelutason parantuminen.
- Monimuotoisuutta tukevien alueiden tunnistaminen voi auttaa integroimaan alueet laajempiin suojelu- ja maankäyttösuunnitelmiin, mikä voi edistää ekologisten yhteyksien ja verkostojen tunnistamista ja säilymistä.
- Monimuotoisuutta tukevien alueiden tarkoitus ei korvata tai heikentää tiukasti suojeltujen alueiden merkitystä, vaan nämä täydentävät toisiaan. OECEM-alueestakin voidaan perustaa suojelualue.
- Kansainväliset ja kansalliset sitoumukset: Monimuotoisuutta tukevien alueiden osoittaminen on olennainen osa EU:n biodiversiteettistrategian kansallisten sitoumusten toimeenpanoa 30 % suojelutavoitteiden saavuttamisessa vuoteen 2030 mennessä.

Liite 7. A. Työryhmän ehdotus OECM-kriteerit täyttävistä ja jatkoselvitettävistä aluetyypeistä.

Aluetyypit, jotka pääosin täyttävät OECM-alueelle asetetut kriteerit.

Lähde: OECM-työryhmän ehdotus
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-393-5>

Aluetyyppi Perusteluja, huomioita

Valtion talousmetsien erityiset monimuotoisuusalueet ja -kohteet (laki Metsähallituksesta)

Valtion monikäyttömetsien erityisalueet – rajattuja maankäyttökohteita, joille on määritelty tavoite ja metsänkäsittelyluokka/-luokat

Ensisijainen tavoite luonnon monimuotoisuuden suojeleminen (Metsätalous Oyn hallinnassa olevia suojelukohteita ei lueta IUCN:n kriteerien mukaiseksi lakisääteiseksi suojelualueeksi)

suojelumetsä Metsähallituksen suojelupäätös (esim. luonnonvarasuunnitelman yhteydessä)

suojelusuo Valtioneuvoston tai Metsähallituksen suojelupäätös (soidensuojelun täydennysohjelma)

muu suojelulle varattu maankäyttökohde Metsähallituksen suojelupäätös (mm. ns. dialogi- ja Metsä-Lappi-kohteet)

Ensisijainen perustamistarkoitus tai rajausperuste muu kuin luonnon monimuotoisuus – luontoarvot kartoitettu ja ne turvataan, hoitosuunnitelma laaditaan tarvittaessa

valtion retkeilyalue ulkoilulakiin perustuva, Naturen ulkopuolinen osa voi olla OECM-aluetta

virkestysalue tai -metsä Metsähallituksen maankäyttöpäätös

kaava-alue, jolla erityisiä ympäristö- tai ulkoiluarvoja Metsähallituksen maankäyttöpäätös, taustalla maakuntakaavan MY- tai MU-merkintä

erityisalue, joilla erämaa- tai porolaidunarvoja osalla kohteista määräaikainen maankäyttösopimus (saamelaiskäräjät, paliskunnat) – arviointi yhteistyössä

Valtion monikäyttömetsien rajatut luontokohteet – Metsähallituksen metsätalouden ympäristöopas 2018, paikkatiedot Metsätalous Oy

metsälakikohde (erityisen tärkeä elinympäristö, 10 §) rajattuna alueena voi täyttää lakisääteisen suojelualueen määritelmän (vrt. LsL luontotyyppien rajauspäätökset)

uhanalainen luontotyyppi tai lajin esiintymä; muu arvokas metsäelinympäristö MH:n ympäristöoppaan mukaiset muut luontokohteet

muu rajattu suojele-, ennallistamis-, kunnostus- tai luonnonhoitokohde METSO- ja Helmi-ohjelmien inventoidut, suojelualueita ja/tai lajien suojelemaan tukevat alueet, mm. metsä-, suo-, paahde-, virta-/pienvesien suojele- ja aktiivisten luonnonhoitotoimien kohteita

monimuotoisuuden lisäämisalue tai ekologinen yhteys alue-ekologisen suunnittelun yhteydessä rajattu ekologista verkostoa tukeva kohde, jolla erityisiä luontoarvoja

Esimerkkejä aluetyypeistä, jotka pääosin täyttävät OECM-kriteerit

Aluetyyppi

Perusteluja, huomioita

Valtion monikäyttömetsien muut rajatut kohteet, joilla (tunnistettuja) luontoarvoja – Metsähallituksen metsätalouden ympäristöopas 2018, paikkatiedot Metsätalous Oy

riistakohde soidinalue, riistaelinympäristö, kunnostettu kosteikko

kulttuurikohde esim. perinnebiotooppi (hoidetaan)

maisemakohde esim. virkistys-, ranta-, reuna-alue (erityiskäsittely)

Yksityisten maanomistajien metsien monimuotoisuusalueet ja -kohteet – Metsälaki, kemera-laki; raja- ja sopimuspäätökset, paikkatiedot Suomen metsäkeskus (SMK)

rajattu metsälakikohde (erityisen tärkeä elinympäristö, 10 §) rajattuna alueena voi täyttää lakisääteisen suojelualueen määritelmän (vrt. LsL luontotyyppien rajauspäätökset)

metsätalouden ympäristö-tukisopimuskohteet kemera-lakiin perustuva määräaikainen ympäristösopimus (10 v), kohteena esim. laajennettu metsälain elinympäristö

metsätalouden luonnonhoitoalue (toteutuneet toimenpiteet) SMK:n rajaama arvokas metsäelinympäristö, jolla toteutetaan toimenpiteitä hankesuunnitelman mukaisesti (hankesopimuksessa 10 v turvaamisveloite)

muu rajattu arvokas elinympäristö SMK:n rajaama edellisiin aluetyyppeihin sisällymätön kohde

Yritysten metsien monimuotoisuusalueet ja -kohteet – perusteena oleva ohjeistus ja paikkatiedot tarvitaan

suojeltu metsäalue muu kuin YSA; yrityksen johdon päätös

rajattu metsälakikohde (10 §) rajattuna alueena voi täyttää lakisääteisen suojelualueen määritelmän

rajattu luontokohde paikkatietorajaus, vastaava kuin valtion alue-ekologisen suunnittelun kohteet

muu rajattu kohde, joilla (tunnistettuja) luontoarvoja paikkatietorajaus, vastaava kuin valtion alue-ekologisen suunnittelun kohteet

Kaupunkien ja kuntien monimuotoisuusalueet ja -kohteet – perusteena oleva ohjeistus ja paikkatiedot tarvitaan

kaavalla suojeltu metsä- tai muu luontoalue muu kuin YSA; SL- tai muu suojelualuevarauksen kaavamerkintä ja sitova kaavamääräys

kaavalla osoitettu retkeily- tai ulkoilualue VR-aluevarauksen kaavamerkintä, sitova kaavamääräys; kartoitetut luontoarvot, hoitosuunnitelma

rajattu luontokohde paikkatietorajaus, hoitotarvemerkitä (ml. käytön rajoitus)

muu rajattu kohde, joilla (tunnistettuja) luontoarvoja paikkatietorajaus

Maaseudun maisema-alueet ja monimuotoisuuskohteet

maisemanhoitoalue YM:n päätöksellä (LsL 32§), liittyy hoitosuunnitelma

maatalouden ympäristötukisopimusalue ELY-keskuksen päätös, määräaikainen ympäristötuki-sopimus (5v), liittyy hoitosuunnitelma; kohteena arvokas perinnebiotooppi, voi olla myös maatalouskosteikko

Lähde: OECM-työryhmän ehdotus
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-393-5>

Esimerkkejä
aluetyypeistä,
jotka pääosin
täyttävät
OECM-
kriteerit

Monimuotoisuutta tukevan alueen raportointi (vastauksia

usein kysytyihin kysymyksiin)

- OECM-prosessissa arvioidaan täyttävätkö jo olemassa olevat alueiden hallintamekanismit, ja niiden pohjalta tunnistetut ”aluetyypit” monimuotoisuutta tukevan alueen kriteerit.
- Alueita hallinnoiva taho voi ehdottaa kohdetta monimuotoisuutta tukevaksi alueeksi, jos alueella on jokin oikeudellinen perusta (esim. hallinnollinen päätös tai sopimus) ja/tai aluetta hallinnoivan tahon toimivaltaisen elimen päätös (metsäyrityksen johtokunta, kunnanvaltuusto yms), ja se täyttää monimuotoisuutta tukevan alueen kriteerit.
- Kriteerit täyttävien alueiden raportointi ei vaadi maanomistajalta toimenpiteitä tai aiheuta muutoksia alueiden hallintaan ja käyttöön.
- Jos alue lakkautetaan tai sen käyttö muuttuu merkittävästi niin, että OECM-kriteerit eivät täyty, monimuotoisuutta tukevan alueen status menetetään ja alue poistetaan NatDA-tietokannasta seuraavan päivityksen yhteydessä.

Monimuotoisuutta tukevan alueen arviointi

OECEM-alueuypuun arvioinnin vaiheet

Arvioidaan, voiko ehdotetun alueuypun arvioida kokonaisuutena vai tehdäänkö aluekohtaista tarkastelua.

Käydään yksityiskohtaisesti läpi OECEM-kriteerien täyttyminen kunkin alueuypun tai yksittäisen alueen kohdalla.

Rajaus ja ominaispiirteet
Hallinta
Suojelun tavoitteet ja toimenpiteet, hoito, seuranta
Monimuotoisuustekijät
Muut arvot

Kirjataan havainnot ja arviot OECEM-kriteerien täyttymisestä YM:lle toimitettavaan arviointitaulukkoon.

Kriteeri A: Aluetta ei tällä hetkellä tunnusteta suojelualueeksi.

- Onko aluetta tai sen osa-aluetta ennestään suojeltu luonnonsuojelulain mukaisina suojelualueina tai Natura-alueina?
- Osittaisissa päällekkäisyystilanteissa suojelualueiden ulkopuoliset alueet voivat olla monimuotoisuutta tukevaa aluetta.

Kriteeri B: Maantieteellisesti rajattua aluetta hallitaan ja hoidetaan [siten, että]

- Onko alueen rajaus saatavilla paikkatietona?
- Onko rajatulla alueella jokin oikeudellinen perusta ja/tai hallinnoivan tahon toimivaltaisen elimen päätös?
- Turvaako hallintamekanismi tunnistettujen luontoarvojen säilymisen?
- Sisältävätkö alueen hallinto- ja johtamisjärjestelyt pyrkimyksiä käsitellä oikeudenmukaisuuden periaatteiden mukaisesti maanomistajia tai muita alueiden käytöstä riippuvaisia sidosryhmiä?

Kriteeri C: Saavutetaan tehokkaalla tavalla myönteisiä ja pitkäkestoisia vaikutuksia alueella esiintyvän luonnon monimuotoisuuden suojelussa.

- Onko alueen käytön tavoitteet pitkäjänteisiä?
- Tukeeko hoidon/käytön tavoitteet monimuotoisuuden säilymistä? Jos eivät niin...
- Tukeeko alueen käyttö silti monimuotoisuuden säilymistä?
- Liittyykö alueen hoidon jatkuvuuteen tai monimuotoisuuden turvaamiseen haasteita tai uhkia?
- Liittyykö hoidon tavoitteisiin tai todettuihin monimuotoisuusarvoihin seurantaa?

Kriteeri C: Saavutetaan tehokkaalla tavalla myönteisiä ja pitkäkestoisia vaikutuksia alueella esiintyvän luonnon monimuotoisuuden suojelussa.

Tukeeko alue vähintään yhtä seuraavista monimuotoisuustekijöistä:

- 1) Harvinaiset, vaarantuneet tai uhanalaiset lajit tai eliöyhteisöt
- 2) Harvinaiset, arvokkaat tai suojelualueina aliedustetut elinympäristöt tai ekosysteemit
- 3) Merkittävä endeemisten tai pienialaisten lajien/eliöyhteisöjen esiintymä
- 4) Erityisen hyvä ekologinen tila tai koskemattomuus
- 5) Tärkeä rooli lajien pesinnän, levon tai ravinnon kannalta
- 6) Merkittävä ekologisen kytkeytyvyyden kannalta

Kriteeri D: Turvataan [tarpeen mukaan, luonnon monimuotoisuuteen liittyviä] ekosysteemitointoja ja -palveluita sekä kulttuurisia, henkisiä, sosioekonomisia ja muita paikallisesti merkityksellisiä arvoja.

- Liittyykö alueeseen paikallisesti merkityksellisiä kulttuurisarvoja tai ekosysteemitointoja?
- Turvaako alueen hoito ja/tai käyttö näiden palvelujen pysyvyyttä?

Kuntapilotti OECM-hankkeessa

- 6 vapaaehtoista kuntaa valittu syksyn aikana toteutettavaan pilotointiin
 - Monimuotoisuutta aktiivisesti edistäviä kuntia, 5/6 Biodiversity LIFE-hankealueelta
 - Pilotoinnin 1. vaihe: Kuntakohtaiset vuoropuhelut syksyn aikana
 - Pilotoinnin 2. vaihe: OECM-prosessin läpikäynti 1-2 vapaaehtoisen kunnan kanssa yhteistyössä vuoden 2025 aikana
 - Lisäksi harkinnassa valtakunnallinen kysely kunnille vuoden 2025 aikana, yhteistyössä Biodiversity LIFE-hankkeen OECM-työpakettin kanssa

Kiitos!

ilona.aalto@syke.fi

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute